

Aktivitetsdata for spesialisthelsetjenesten

Avtalespesialister i somatiske fag og psykisk helsevern, årsdata 2023

Datakilde: Norsk pasientregister

Innhold

Innledning.....	2
Aktivitet og pasienter	2
Nasjonale nøkkeltall og utviklingstrekk.....	2
Øyesykdommer er størst, flest kontakter per pasient i psykisk helsevern	2
Forskjeller i alder og kjønn	3
Hvilke tilstander behandler avtalespesialistene hyppigst?	5
Om datagrunnlaget	6
Kompletthet	6
Begreper og definisjoner	7

Innledning

Norsk pasientregister (NPR) er et sentralt helseregister med opplysninger om alle som venter på eller har fått behandling i spesialisthelsetjenesten. Nedenfor presenteres statistikk om aktivitet og behandlede pasienter hos avtalespesialister i 2023. Notatets formål er å tilgjengeliggjøre nasjonale hovedtall for 2023 og å beskrive noen overordnede utviklingstrekk for perioden 2022 – 2023.

Aktivitet og pasienter

Nasjonale nøkkeltall og utviklingstrekk

Tabell 1 Nasjonale nøkkeltall for sektor

Alle kontakter	2022	2023	Prosent endring
Somatiske fag	2 509 261	2 540 294	1,2
Psykisk helsevern	644 588	660 722	2,5
Totalt	3 153 849	3 201 016	1,5
Pasienter	2022	2023	Prosent endring
Somatiske fag	1 093 767	1 119 423	2,3
Psykisk helsevern	52 599	52 105	-0,9
Totalt	1 130 538*	1 156 078*	2,3

*Totalt antall unike pasienter innrapportert til NPR. Antall pasienter i tabellen er ellers talt opp per fag. Ettersom flere pasienter kan ha vært innom flere fagspesialiteter vil man få et høyere tall om man summerer alle fag.

Det observeres en økning i antall kontakter fra 2022 til 2023 i begge sektorer hvorav noe mer økning i psykisk helsevern enn i somatiske fag. Samtidig er det noe færre pasienter i psykisk helsevern mens det har økt i somatiske fag. Sett opp mot poliklinikk på sykehusene står avtalespesialistene for en betydelig del av den totale polikliniske aktiviteten; rundt 20 % for somatiske fag og 23 % for psykisk helsevern.

Når man skal vurdere prosentvis endring fra år til år er det viktig å merke seg at tallene påvirkes av blant annet tre viktige faktorer; antall avtalespesialister, endringer i hjemmelstørrelse og kompletthet. Fra et år til et annet vil det variere hvor mange avtalespesialister det er som har hjemmel og det vil variere hvorvidt alle har rapportert komplett aktivitet (se eget avsnitt om kompletthet lenger ned). Samtidig kan hjemlene endre størrelse slik at en avtalespesialist kan f.eks ha 100 % et år og 50 % neste år. Hjemmelstørrelse angir hvor mye aktivitet en avtalespesialist skal ha. Slike endringer er ikke uvanlig. Disse faktorene vil nødvendigvis ha innvirkning på sammenlikningsgrunnlaget fra et år til et annet.

Øyesykdommer er størst, flest kontakter per pasient i psykisk helsevern

Som tabellen nedenfor viser, er fagområdet for øyesykdommer størst blant avtalespesialistene målt i andel av kontaktene og det er mange spesialister med disse fagspesialitetene. Sammen med fagområdene hudsykdommer og ØNH utgjør de litt over halvparten av alle innrapporterte kontakter.

Avtalespesialister i somatiske fag og psykisk helsevern i 2023

Folkehelseinstituttet 2024

Område for helsedata og digitalisering

Tabell 2 Nasjonale nøkkeltall per enkelt fagområde

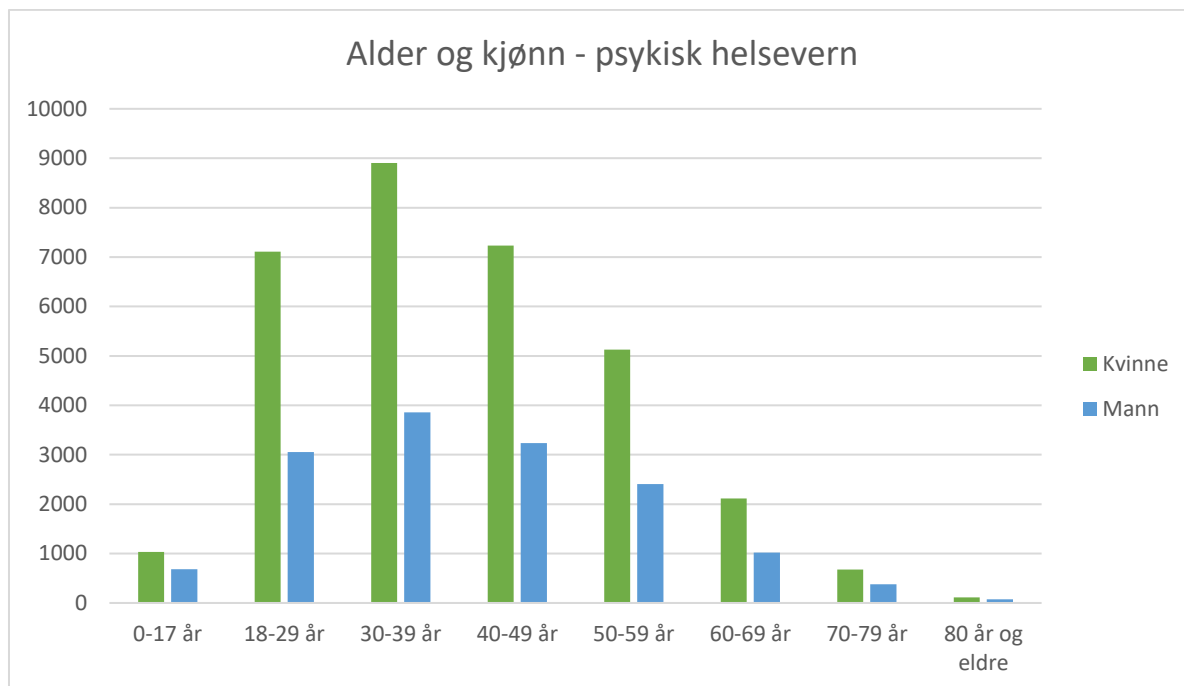
Fagområde	Antall kontakter	Andel kontakter	Antall spesialister	Antall pasienter	Gj. snitt antall kontakter per pasient
Anestesi	16 914	0,5	9	2 306	7,3
Barnesykdommer	69 165	2,2	29	29 012	2,4
Fysikalsk medisin	1 530	0,0	1	729	2,1
Gynekologi	272 242	8,5	82	171 670	1,6
Hudsykdommer	519 870	16,2	75	186 326	2,8
Indremedisin: endokrinologi	22 591	0,7	4	7 185	3,1
Indremedisin: gastro	35 122	1,1	14	26 756	1,3
Indremedisin: generell	94 252	2,9	34	53 480	1,8
Indremedisin: kardiologi	105 543	3,3	38	67 965	1,6
Indremedisin: lunge	46 927	1,5	16	23 634	2,0
Indremedisin: nyre	2 255	0,1	1	770	2,9
Kirurgi: generell	15 055	0,5	6	10 966	1,4
Kirurgi: ortopedi	13 515	0,4	5	7 959	1,7
Kirurgi: urologi	44 577	1,4	11	24 930	1,8
Nevrologi	50 090	1,6	20	22 386	2,2
Onkologi	603	0,0	1	195	3,1
Plastikk-kirurgi	611	0,0	1	555	1,1
Psykatri	217 806	6,8	204	18 304	11,9
Psykologi	442 916	13,8	451	35 236	12,6
Revmatologi	29 614	0,9	10	11 256	2,6
Urologi	28 883	0,9	7	15 556	1,9
Øre, nese og hals	475 150	14,8	106	261 126	1,8
Øyesykdommer	695 785	21,7	182	419 418	1,7
Total	3 201 016	100,0	1 307	1 156 078*	2,8

*Totalt antall unike pasienter innrapportert til NPR. Antall pasienter i tabellen er ellers talt opp per fag. Ettersom flere pasienter kan ha vært innom flere fagspesialiteter vil man få et høyere tall om man summerer alle fag.

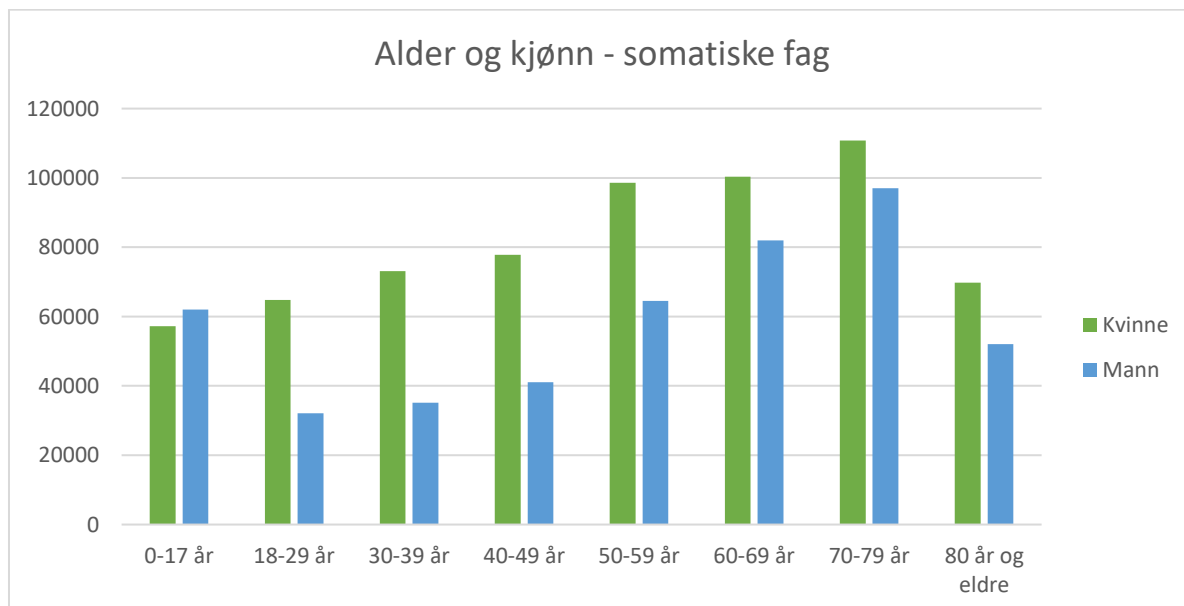
Pasienter i psykisk helsevern har i snitt betydelig flere kontakter enn i somatiske fag.

Forskjeller i alder og kjønn

Diagrammene nedenfor viser alders- og kjønnsfordelingen per sektor. Pasienter hvor det er registrert uspesifisert kjønn er tatt ut av fordelingen.

Det er flere kvinner enn menn som er inne til avtalespesialister i psykisk helsevern. Det er forholdsvis få barn og unge (under 18 år) som henvises til avtalespesialist.

Innenfor somatiske fag er det også generelt flere kvinner, men mindre forskjeller i flere alderssegmenter. Ikke uventet er det flere eldre pasienter sammenliknet med psykisk helsevern.

Hvilke tilstander behandler avtalespesialistene hyppigst?

Tabellene nedenfor viser hvilke ICD-10-koder som har blitt registrert oftest som hoveddiagnosekode i aktiviteten hos henholdsvis spesialister i psykisk helsevern og somatiske fag. Tallene presenteres på tre-tegnsnivå.

Tabell 3 Mest registrerte hoveddiagnose – psykisk helsevern

Hoveddiagnose	Antall	Andel
F43 Tilpasningsforstyrrelser og reaksjon på alvorlig belastning	167 825	25,4
F41 Andre angstlidelser	83 502	12,6
F33 Tilbakevendende depressiv lidelse	69 268	10,5
F32 Depressiv episode	64 899	9,8
F90 Hyperkinetiske forstyrrelser	52 826	8

Tilpasningsforstyrrelser og reaksjon på alvorlig belastning er den hyppigst registrerte hoveddiagnosen av avtalespesialister i psykisk helsevern. Den står for rundt en fjerdedel av alle registrerte hoveddiagnoser.

Tabell 4 Mest registrerte hoveddiagnose – somatiske fag

Hoveddiagnose	Antall	Andel
H40 Glaukom	146 068	5,8
H90 Mekanisk og nevrogen hørselstap	145 759	5,7
L40 Psoriasis	91 239	3,6
H25 Aldersbetenget grå stær	74 886	2,9
Z01 Andre spesielle undersøkelser og utredninger	72 908	2,9

Den hyppigst registrerte hoveddiagnosen innenfor somatiske fag er glaukom (grønn stær). Diagnosene i tabellen reflekterer i stor grad at øyesykdommer, ØNH og hudsykdommer er fagene med mest aktivitet.

Om datagrunnlaget

Rapporteringsplikten til NPR er hjemlet i Forskrift om innsamling og behandling av helseopplysninger i Norsk pasientregister (Norsk pasientregisterforskriften) og omfatter alle virksomheter i den offentlig finansierte spesialisthelsetjenesten.

Aktivitetsdata for avtalespesialistene er rapportert til Norsk pasientregister per driftshjemmel og inkluderer alle praksissteder og vikarer som sorterer under den enkelte hjemmelen. Avtalespesialister er leger, psykologer og psykiatere med godkjent spesialistutdanning som mottar driftstilskudd fra regionale helseforetak. Aktiviteten hos avtalespesialister er i utgangspunktet poliklinisk.

Det er 1400 rapporteringspliktige avtalespesialister, hvorav 713 i somatiske fag og 687 i psykisk helsevern. Over de siste årene har det totalt sett blitt noe færre avtalespesialister.

Avtalespesialistene rapporterer tre ganger i året. Avtalespesialistene gjør etterregistrering og korreksjoner på datagrunnlaget i løpet av året. Tallene som presenteres i denne artikkelen er siste rapportering for 2023 og må derfor anses som endelige.

Kompletthet

Innenfor somatiske fagområder har 652 av 713 rapporteringspliktige rapportert. Innen psykisk helsevern har 655 av 687 rapporteringspliktige rapportert. Det er flere grunner til at det ikke er kommet data fra alle enheter; enkelte har opplevd tekniske problemer ved innsending, enkelte har rapportert inn for seint og andre har unnlatt å rapportere av ukjente årsaker. Alle enheter som ikke har rapportert innen frist har blitt rutinemessig purret.

Innenfor begge områder har de fleste rapportert all aktivitet. I tilfeller hvor avtalespesialister har begynt/sluttet i løpet av året vil man ikke ha like mye aktivitet som er vanlig for en årsproduksjon. Innen psykisk helsevern har kun en mindre andel bare rapportert deler av produksjonen. Dette kan skyldes flere faktorer, men ofte er det snakk om ufullstendig sluttrapportering fordi tilgangen til journalsystemet er avsluttet før endelig innrapportering. Da må tidligere innsendt datagrunnlag benyttes. Det kan også skyldes uttreksfeil.

Enheter som ikke har all aktivitet i hele perioden ellers gjelder tilfeller av lengre sykemelding, permisjon osv.

Tabell 5 Vurdering av kompletthet per avtalespesialist fordelt på sektor

Kompletthet	Somatiske fag		Psykisk helsevern		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
All aktivitet	573	87,9	568	86,7	1141	87,3
All aktivitet, men på feil hjemmel	2	0,3	1	0,2	3	0,2
Begynt eller sluttet i året	32	4,9	56	8,5	88	6,7
Deler av produksjonen rapportert	0	0	25	3,8	70	5,4
Ikke aktivitet i hele perioden	45	6,9	5	0,8	5	0,4
Total	652	100	655	100	1307	100

Begreper og definisjoner

Polikliniske kontakter

Utredning, undersøkelse og behandling utført poliklinisk. Pasient er inne og ute i løpet av dagen og medisinske tiltak er vanligvis lite komplekse sammenliknet med f.eks innleggelse. Kan være både direkte (til stede) og indirekte (ikke til stede, f. eks telemedisinsk).

Hjemmelsstørrelse

Skal si noe om omfanget av en avtalehjemmel mellom spesialist og regionalt helseforetak og hvor mye helsehjelp som skal produseres opp imot gitte fagspesifikke normtall. Angis i prosent.